

Tko je Christian Schmidt i koja je funkcija visokog predstavnika u Bosni i Hercegovini?

Dosada je u BiH bilo osam visokih predstavnika: Carl Bildt, Carlos Westendorp, Wolfgang Petritsch, Paddy Ashdown, Christian Schwarz-Schilling, Miroslav Lajčák, Valentin Inzko i sada Christian Schmidt

Autor Leonarda Lujčić - 21/07/2022

Christian Schmidt- visoki predstavnik međunarodne zajednice u BiH

Prošle je godine Christian Schmidt preuzeo poziciju visokog predstavnika međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini.

Christian Schmidt njemački je političar koji ima raznoliku i bogatu političku karijeru. Bio je ministar hrane i poljoprivrede, parlamentarni državni tajnik u njemačkome Saveznome ministarstvu obrane, parlamentarni državni tajnik u njemačkome Saveznome ministarstvu za gospodarsku suradnju i razvoj te član Bundestaga.

U Njemačkoj i međunarodnim krugovima poznat je po donošenju ponekad i kontroverznih odluka- uvođenje svinjetine u školama u Njemačkoj, branio je angažman njemačke vojske u Afganistanu, podržao korištenje herbicida (njegov glas je bio presudan).

Kao zastupnik aktivno se bavio i ratom na prostoru bivše Jugoslavije, a slovi kao veliki prijatelj Hrvatske, pa mu je Andrej Plenković uručio i odličje "Red Ante Starčevića". Ta dodjela naišla je na kritike među Bošnjacima jer su ista odličja dobile i neke osobe koje su pravomoćno osuđene za ratne zločine u Bosni i Hercegovini.

Što na njegovo imenovanje kažu političke stranke u BiH?

Bosanski Srbi, odnosno Republika Srpska i njihov predstavnik Milorad Dodik od samog su početka bili protiv imenovanja Christiana Schmidta za visokog predstavnika.

-Schmidt je neizabrani i nezakoniti visoki predstavnik. S njim se neće surađivati, neće se primjenjivati njegove odluke- izjavio je Milorad Dodik.

Za Republiku Srpsku ovim se imenovanjem ne poštuje Daytonski sporazum i smatraju da visoki predstavnik nema ovlasti nametati nikakva rješenja. Naravno, ne odnosi se to samo na Schmidta, već na funkciju visokog predstavnika.

Bošnjaci u Bosni i Hercegovini općenito su dosada bili nezadovoljni radom visokih predstavnika međunarodne zajednice u BiH, iako je Bakir Izetbegović pozdravio imenovanje Christiana Schmidta, ali izrazio nadu kako će svoj posao obavljati bolje nego njegovi prethodnici.

Schmidta u načelu podržavaju stranke s hrvatskim predznakom i hrvatski predstavnici u BiH, zbog kako je i ranije rečeno- dobrih odnosa Christiana Schmidta s Hrvatskom. Ipak, upravo Hrvati i traže konačnu izmjenu izbornog zakona, što bi Schmidt i trebao pokrenuti, jer Hrvati su prema sadašnjem izbornom zakonu najugroženiji.

Koja je funkcija visokog predstavnika međunarodne zajednice u BiH?

Ured visokog predstavnika u Bosni i Hercegovini organizacija je kojoj je posao nadgledanje civilnog aspekta provedbe Daytonskog sporazuma. Visoki je predstavnik tako u ime međunarodne zajednice imenovan da nadgleda provedbu mirovnog sporazuma iz 1995., ali i da koordinira aktivnosti međunarodne zajednice i međunarodnih organizacija u Bosni i Hercegovini.

Mandat visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu preciziran je u Aneksu 10, te se on smatra konačnim autoritetom u Bosni i Hercegovini za tumačenje sporazuma o implementaciji civilnog dijela mirovnog ugovora.

Imenovanje visokog predstavnika odobrava Vijeće UN-a, a upravo se oko Schmidtovog imenovanja pobunila Rusija.

Ovlasti visokog međunarodnog predstavnika povećane su 1997., pa se danas nazivaju bonske ovlasti. Mnogi to kritiziraju jer smatraju da je Bosna i Hercegovina ovime daleko od samostalne države i sve više nalikuje međunarodnom protektoratu.

Iako je Daytonskim sporazumom bilo predviđeno prisustvo međunarodne zajednice kraće vrijeme, ona u Bosni i Hercegovini djeluje sve do danas. Pitanje koje mnogi politički analitičari postavljaju jest- koliko je daleko Bosna i Hercegovina od suverenosti i samostalnog vladanja kada znamo da je primjerice, visoki predstavnik Westendorp nametnuo čak 45 zakona. Prvotna ideja bila je stvaranje unitarne republike, no to je u suprotnosti s Daytonskim sporazumom prema kojemu se BiH sastoji od tri konstitutivna naroda i dva entiteta. Kako bi suzbili širenje nacionalnog razdvajanja, međunarodna je zajednica čak podržavala stranke bez neke veće biračke potpore i predviđala gašenje nacionalnih stranaka, no situacija u Bosni i Hercegovini ih demantira. Pokazalo se kako Hrvati glasaju za hrvatske stranke, Srbi za srpske, a Bošnjaci za bošnjačke.

Mnogi kritiziraju funkciju visokog predstavnika i zbog činjenice da ne postoji nikakva provjera mandata visokog predstavnika, a ovlasti ima ogromne- može mijenjati Ustav, može otkazivati ili sazivati izbore, upravlja vojskom i policijom.

Predstavnici međunarodne zajednice, za mnoge su političke analitičare, učinili i nepravdu prema Hrvatima u BiH.

Uoči izbora 2000. godine, voditelj misije OEES-a podnio je amandmane na propise Izbornog povjerenstva i tako omogućio da izaslanike u Domu naroda mogu predlagati svi zastupnici u skupštinama županija Federacije. Zbog toga je u vlasti nisu mogle sudjelovati stranke koje su osvojile preko 90 posto hrvatskih glasova, već ona koja je osvojila svega 5 posto.

Dosada je u BiH bilo osam visokih predstavnika: Carl Bildt, Carlos Westendorp, Wolfgang Petritsch, Paddy Ashdown, Christian Schwarz-Schilling, Miroslav Lajčák, Valentin Inzko i sada Christian Schmidt.

Što Schmidt misli o Izbornom zakonu?

Ono što Hrvate možda najviše zanima jest pitanje izmjena izbornog zakona u Bosni i Hercegovini. Prema sadašnjem, već četiri mandata Hrvate predstavlja čovjek koji nije izabran glasovima Hrvata.

Schmidt je nakon svog imenovanja upozorio na te probleme.

-Hrvatima se mora dati mogućnost da se osjećaju zastupljenima, a ne da sve skupa završi

primjerice nekim oblikom bojkotiranja izbora- izjavio je Schmidt u kolovozu 2021.

Ipak, do danas pomaka oko izmjena izbornog zakona i rješavanja "hrvatskog pitanja" u BiH još uvijek nema.

* članak napisan uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem Programa ugovaranja novinarskih radova u elektroničkim publikacijama

Leonarda Lujić